

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MERJELLENK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlévtár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A debreczeni egyetem ügye.

A debreczeni egyetem létesítésére kiküldött bizottság a következő jelentést és indítványt intézi Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűléséhez.

Tekintetes bizottsági Közgyűlés!

Az 1906. évi november hó 29-én tartott bizottsági közgyűlés kimondta, hogy „miután a debreczeni ref. főiskolának egyetemmé való alakítása a városra úgy szellemi, mint anyagi tekintetben első rangú érdek, elhatározza a közgyűlés, hogy azt a nagy ügyhöz méltó áldozatokkal is megvalósítani öhajítja. E célból első lépés gyanánt Wespéry Zoltán főispán ur elnökleite alatt egyetemi bizottságot küld ki azzal a megbízással, hogy a bizottság magát a tanács kiküldötteivel kiegészítve, a főiskola felhatóságával lépjen érintkezésbe és részletes munkálalatot dolgozzon ki, amelyben az elérendő cél megvalósítására szolgáló eljárás, a felállítandó egyetem keretei, a költségek s különösen a város hozzájárulásának mértéke és e költségek fedezésének módzatai iránt részletes javaslatok foglaltassanak.”

E megbízásnak teszünk eleget e jelentés és indítvány betérjesztésével.

Az egyetemi bizottságot kiküldő közgyűlési határozat hivatkozik arra, hogy Pozsony, Szeged, Kassa a legnagyobb erőmegfeszítéssel és áldozatkészséggel törekednek a harmadik egyetem felállítására. Azért Debreczennek a már eddig hozott nagymérvű áldozatokon túl újabb áldozatot kell hozni. Nagy áldozatok csak nagy cél érdekében szabad követelni. Ez esetben a nagy cél a teljes négy karu egyetem.

A Debreczenben létesítendő egyetem tehát theologiai, jogi, bölcsészeti és orvosi karból álljon.

A theologia fentartása és fejlesztése a tiszántúli ref. egyházkerület feladata és terhe.

Létesítendő tehát a jogi, bölcsészeti és orvosi kar.

Azokról a helyiségekről, amelyekben ez intézetek elhelyezhetők, a város az alábbi módzatok szerint gondoskodik. Az egyetem alapjául a tiszántúli ref. egyházkerület jogi és bölcsészeti 14 tanszéket is ad.

Az egyetem három karának elhelyezése végett az alábbi felsorolt épületekre van szükség.

1. A központi egyetem.

Ebben lennének a hivatalok (rektori, theologiai, jogi és bölcsészeti dékáni, háznagyhi hivatal), továbbá a jogi és bölcsészeti tanterem, a természetudományi intézetek kivételével. Továbbá a vizsgatermek.

2. Állattani és növényntani intézet.

Ez épületben egy nagy tanterem (kb. 100 hallgatóra), továbbá az állattani és növényntani muzeum, meg a laboratoriumok volnaának.

3. Vegytani és ásványntani intézet.

Egészben olyan épület, mint az előbbi. Benne lenne elhelyezve a vegytani és ásványntani intézet, a gyűjteményekkel és laboratoriumokkal együtt.

4. Természettani intézet.

A természettani tanterem, gyűjtemények és dolgozóhelyiségek részére.

Esetleg ez épületben lehetne a földrajzi tanszék is. Az orvosi kar részére szükséges épületek.

5. Bonctani intézet.

A leíró- és tájbonctan, meg a fejlődéstan számára.

6. Kórbonctani intézet.

A kórbonctan, kórszövettan és esetleg a kórvegytan részére.

7. Törvényszéki orvostan.

A törvényszéki orvostan és általános kórtan elhelyezésére.

8. Élettani intézet.

A élettan, épszövettan számára.

9. Gyógyásztani intézet.

A gyógyásztan és közegészségntan részére.

10. Belklinikai.

A belsőbajos betegek és a belgyógyászat, esetleg valamely kismegítő tárgy részére.

11. Sebklínika.

A sebészet számára.

12. Szemklinikai.

A szemészet részére.

13. Gyermekklínika.

A gyermekgyógyászat számára.

14. Orvoskari központi épület.

A dékáni, gazdasági hivatal, vizsgatermek és egy-két kisebb tanszék részére.

15. Kazán- és gépház.

Ezen intézeteknek a mellékelt vázlatok szerint való felépítése kb. kétmillióhatszázkilencvenötzernyolcszáznegyven koronába kerül. A telkrendezésre, kertészkedésre hozzászámítva háromszáznegyven koronát, maga az építkezés hárommillió koronába jönne.

Ebből a hárommillióból adjon a város készpénzben és épület anyagban összesen kétmillió koronát, meg a szükséges telkeket.

Az orvoskari épületek elhelyezésére az a terület a legalkalmasabb, amely a bábaiskola, Máv. pályatest meg a váradutcai nagy átjáró hid között van. E terület egy része puszta és a város tulajdona. Kellene telket a vasút felől ki kellene sajátítani.

A bölcsészeti kar, természetntani és természetrajzi intézeteit azon a területen lehetne elhelyezni, amely a czepléd-utcai temető, a katonai sütőház és a város között van. A terület kb. 4 hold. Az épületek körül maradó szabad tér egyetemi növénykert lenne. Az egész terület puszta és a város tulajdona.

E felsorolt adományokon kívül a város még az állam rendelkezésére bocsátaná, illetőleg átadná a közkórházat, meg a bábaiskolát.

Az építkezésre adandó 2.000.000 koronát és a telkek kisajátítására, valamint a kölcsön-felvétellel járó kiadásokra 200.000 ezer koronát, együtt 2.200.000 koronát törlesztéses kölcsönképen vegye fel.

A kölcsön törlesztésére évente 110.000 korona szükséges. Ez összeg fedezésére szolgálna:

1. A hortobágy jövedelméből a legeltető polgárok által megajánlott több jövedelem . . . . . 40.000 kor.
2. A világiatási vállalatból e célra adandó évi . . . . . 40.000 .

3. Ha más fedezeti forrásból alap nem található,
akkor községi pótdából 30,000
Együtt: 110,000 kor.

A fentebb jelzett tanszékeket olyformán adná át a tiszántuli ref. egyházkerület, hogy vagy tanszékenként 5000 korona évi hozzájárulást fizet az államnak a tanszékék fenntartására, vagy tökében tanszékenként 100,000 koronával váltja meg a hozzájárulást. Ezenkívül telket ad a központi egyetemi épület számára a Péterfia-utcai telekosportból. Szükséges volna még, hogy a debreczeni ref. főiskola könyvtára, természettani és természetrajzi gyűjteményei díjtalanul rendelkezésére álljanak az egyetemnek addig, amíg magának megfelelő könyvtárat és gyűjteményeket nem szerezhet.

A debreczeni ref. egyház adjon egy tanszék fenntartására évi 5000 koronát, vagy 100,000 korona tőkét, valamint a péterfia-utcai házai közül a központi egyetem telkeinek kiegészítéséig metalan szükséges területet.

A felsorolt adományokkal a debreczeni egyetem felállítására lehetővé tételnek. Ezért indítványozzuk, mondja ki a közgyűlés:

1. Hogy a Szent Anna-utca végén levő azon területet amely a bábaiskola, a Máv. pályatest és a Várad-utca végén levő vasuti nagy átjáróhid között fekszik, az orvosi egyetem céljaira építendő helyiségek számára átengedi.

2. Hogy a czeleglé-utcai temető, a katonai sídfűrés és a Hajnal-utca között fekvő területet a bölcsészeti egyetem részére átadja.

3. Hogy a városi közkórházat és a bábaiskolát az orvosi fakultásnak rendelkezésre bocsátja.

4. Hogy a 2,000,000 korona fizetéséhez, valamint a kisajátítandó telkek megszerzéséhez szükséges összegek fedezésére 2,200,000 korona erejű kölcsönt vesz fel, melyből a kölcsön felvételével járó kiadásoknak is ki kell telni.

5. Hogy válaszulva a tiszántuli református egyházkerületnek 1906-ik évben idevonatkozólag kelt átiratára, az egyházkerületet jelen határozatáról értesíti és egyben telkéri, hogy a tulajonát tevő jogi- és bölcsészeti 14 tanszék, valamint a központi egyetemi épület helyüli szükséges területnek a Péterfia-utcan levő telkéből átengedése, illetőleg az állam tulajdonába bocsátása, valamint a birtokában levő gyűjtemények díjtalan használatának megengedése által az egyetem felállítását tegye lehetővé.

6. Hogy a debreczeni ref. egyházat egy egyetemi tanszék felállítására és a központi egyetem épületének felállításához szükséges telkek átengedésére felkéri.

Kelt a debreczeni egyetem felállításra ügyében kiküldött bizottságnak 1908. évi március hó 16-ik napján tartott üléséből.

Weszprémy Zoltán,

főispán, elnök.

Vecsey Imre.

főjegyző, a biz. jegyzője.

Néhány szó a debreczen-nagyvárad vasutról.

A debreczen-nagyvárad vasut ellen dr. Magoss György tiszti főjegyző ur elismert kitünő tollából e lap hasábjain nemrég eleven érdeklődést és az ügygel való beható foglalkozást tanúsító cikk jelent meg. A cikk maga azt mondja ugyan, hogy nem akar szakvélemény igényeivel fellépni, mégis lehetetlen volna tartalmától megtagadni a szakvélemény jelzőt, még ha a cikkíró ur tiszti ügyési minősége nem volna is a vezércikk élén kitüntetve.

A cikk ugyanis megvesztegető csoportosításban közgazdasági kérdéseket tárgyal, Debreczen város tarifapolitikáját fejtegeti, és következtetéseket von le a gazdasági helyzet jövőendő alakulására. Szakvélemény tehát. De érvei vasutépítési és közgazdasági szempontból alig számitanak meggyőzőésre, vármegyei politika és ügyészi szempontból azonban lehetetlen tőlük megtagadni a szakavatottságot.

Ami szorosan véve a vasutlétesítés kérdését illeti: az alapvető elvekben van a legényegesebb eltérés köztünk és a cikkíró között. Nézetünk szerint valamely vasutépítési mérlegelésénél oly tételt ma már nem szabad leírni, vagy pláne jó-

hiszemű és tekintélyes toll által könnyen befolyásolható közönség elé bocsátani, ami cikkíró urnak végső konkluziója, hogy t. i., ha egy vasutat megakadályozni nem tudunk, legalább ne segítsük azt el. A technika óriási vívmánya által az emberiség haladásában a 19-ik században elért eredmények tagadhatatlanul felérnek a megelőző századokból legalább tiznek egytizedes eredményével; Magyarország pedig a vasuti közlekedésnek a modern kultúra és vagyonsodás terén semmi mással össze nem mérhető haladást köszönhet.

Egy vasut jelentőségét nem lehet csak a két végpont között fekvő községeknek valamely érdekszférába vonása szempontjából mérlegelni, pedig cikkíró ur Bihar vármegye és Nagyvárad város áldozatkészségét, ha nem is kizárólag, de ily szempontból fogja fel. Véleményünk szerint Bihar vármegye és Nagyvárad város nem Derecske és Konyár községnek Debreczen város érdekszférájából kivétele és sajátjába való bevonása céljából támogatja a vasutat, hanem támogatja, mert kellően méltányolja e vasut sokoldalú jelentőségét. Vasuti hálózatunk s közgazdasági téren elért eddigi eredményeink mindenkit meggyőzhetnek arról, hogy a vasut a lehető legghasznosabb beruházás. Aki nem tagadja, hogy vasutal szárazföldön gyorsabban, olcsóbban és kényelmesebben szállíthatunk embereket és javakat, mint bármely egyéb módon; az feláthatja azt is, hogy a vasut létesítése által időt és pénzt takarítunk meg.

Ezen általános igazságokat a tervezett vasutara alkalmazva csak fel kell sorolni a távolsági és tarifaadatokat. E helyütt nagyjából csak a III-ad osztályú személyszállításra vonatkozókat vessük szemügyre, mely azonban a személyszállításnak 80%-át teszi. Debreczen Nagyváradtól vasuton 112 kilométer távolságra van s az utazás egyszeri átszállással 350 koronába kerül.

A vasut létesítése után a távolság 70 kilométer, a menet díj pedig mintegy 200 korona lesz.

Ezen adatok azt igazolják, hogy mindenki, aki Debreczenből Nagyváradra, vagy a fordított irányba, vagy pedig távolabb oly vidékre utazik, ahova utja e két állomáson át vezet: a vasut létesülésével a menetdíjak 70%-át, azaz menetenként 1 K 50 fillért meg fog takarítani. Ha Debreczenből naponta 20-30, vagyis évente csak mintegy 10,000 ily utasra számíthatunk: már ennél az egyetlen tételnel is évenként 15,000 koronát takarít meg a közönség, ami 300,000 korona tőkének felel meg. Kell ennél hangsúlyos bizonyíték Debreczen város érdekeltsége mellett?

De ez csak egy tétel azoknak a gazdasági előnyöknek, amelyet az új vasutról várhatunk és nem is a legjelentősebbek. Ha kellő szakszerűséggel a részletekbe merülünk, még fontosabbakra is akadunk. Lássuk azonban arról a kedvezőtlen oldalról a kérdést, amelyre a cikkíró ur figyelmeztetett. Valóban ugy van, amint a cikkíró ur állítja: egy-két biharmegyei község, amelynek eddig csak Debreczenrel volt vasuti összeköttetése, most Nagyváradral is vasuti összeköttetéshez jut, és ezek a községek, p. o. Derecske bizony ezután le fognak járni Nagyváradra is, nemcsak Debreczenbe. Derecske ezután is csak 20 kilométer távolságra lesz Debreczenről, Síránd meg épen csak 13 kilométerre, Nagyváradtól ellenben az új vasutirányon Derecske 50, Síránd pedig 57 kilométerre lesz, mindazáltal megengedjük, hogy az új vasut megépülésével Debreczen piacának Konyár, Derecske és Síránd községre nézve gyöngyülni fog addigi monopolisztikus helyzete. Ámde viszont ne feledjük, hogy a vasut által 6 olyan biharmegyei községgel fog Debreczen új összeköttetéshez jutni, amelyekkel eddig nem volt semmiféle relációja.

Debreczen vesztését nem pótolja-e sokszorosan e 6, vasutal még nem bíró községnek Debreczen fel irányuló forgalma? Mert azt csak nem tehetjük fel, hogy azon községeknek csupán Nagyvárad felé lesz forgalma, ha mindjárt közelebb is vannak ahhoz?

„Bizonyos”-nak mondja a cikkíró, hogy „a derecske-nagyvárad vasut kiépítése folytán a Debreczen, Derecske, Nagyvárad közt fekvő vonalról, illetve e vonal két oldalán fekvő területekről piacunkon a mainál nagyobb forgalmat nem várhatunk”.

Vagyis azt állítja, hogy a vidék sokszor feneketlen utjain most épen annyi ember jár be Debreczenbe, mint amennyi majd vasuton fog bejárni. Épen annyit hoznak be szekeren, mint amennyit a vasuton fognak küldeni?

Van-e ilyen állításokkal szemben vitának helye?

A vasutak forgalomfejlesztő hatását kell-e még magyarázni, különösen pedig Debreczenben, ahol a legkisebb gyerek is láthatja a vasutatól jövő-kendő valóságos népvándorlását?

A cikk következtetése arra van alapítva, hogy a „Konyár, Esztár, Pocsaj lakossága közelebb találja az a kő- vagy vasutat, amelyen Debreczenbe jöhet be, mint azt, amely Nagyvárad felé vezet”.

Ez a főtéves azonban Esztárra és Pocsajra nézve egyáltalán nem áll.

Nézzé meg bárki a hivatalos távolság-mátatót, vagy akár-melyik katonai térképet s látni fogja, hogy e két község sokkal messzebb van a Debreczen felé vezető vasút Derecske, vagy Hosszupályi állomásához, mint a Nagyvárad felé vivő vasút Gyapoly, vagy Paptamási állomásához. S ha ilyen körülmények között is Debreczen a piacuk, mennyivel inkább azaz válik akkor, ha megszokott piaci helyükre vasuton járhatnak?

S ha ekként nem kell félteni ennek a távolabb eső két községnek a forgalmát, hogyan terelhetné az új vasút a közelebb fekvő Konyárt?

Tévedett a cikkíró ur a távolságok megállapításában, de nemcsak Esztár és Pocsaj községre vonatkozólag, hanem Pocsajnak Debreczentől és Nagyváradtól való távolságára nézve is. A Derecske—Konyári távolságot 10 kilométerrel számítva a Debreczen—Derecskei távolságot 30 kilométerre teszi, pedig ez a távolság csak 27 kilométer, mert Derecske—Konyártól csak 7 kilométerre van.

Nagyváradtól ellenben Konyár az új vasuton nem 34, hanem 40 kilométer távolságra lesz. Konyár tehát Debreczenhez nem 4 kilométerrel, hanem 13 kilométerrel lesz közelebb, ami — a magyar államvasutak zóna díjszabása szerint annyit jelent, hogy a III. oszt. menetdíj ára Debreczenbe 60 fillér, Nagyváradra 1 korona lesz.

Aki ösmeri az utazó közönség természetét, az nem kételkedik benne, hogy akinek módjában van válogatnia két utazás között, az bizony azt választja, amelyik olcsóbb.

Hogy Derecskének s a derecske—nagyváradí vonal községeknek Nagyvárad a közigazgatási központja: azon ez a vasut nem változthat, akinek a vármegyénel, közigazgatási bizottságnál, alispánnál stb. dolga volt, az ma is oda ment, ezután is oda fog menni.

A vármegyék rendezésére való célzást, — megváltjuk nem értjük, de nem is törjük rajta a fejünkét, mert azt tartjuk, hogy elmúlt már az az idő, hogy a vármegyei központokat a vasut szerint választották meg. Ma már a központok szerint építenek vasutakat. E községek vásárló közönsége ha bement Váradra, eddig is vásárolt, ezentel legfőkébb kevesebb költségre s fáradságra lesz neki. Hogy ebben hol lehet Debreczennek kára, azt bajos volna kimutatni.

Arra az érvelésre, hogy Bihar vármegye és Nagyvárad a derecskei vonalvezetést pártolja, igazán áll kell szót vesztegetni.

Ez a vonalvezetés Derecske és Konyár községet is összekötötte hozzá Nagyváraddal — bár a távolsági viszony és a díjszabások kedvezőbbek lesznek Debreczenre nézve, mint Nagyváradra, — míg a Hosszupályi variánsból teljesen kiesnek ez a 2 község.

Ami pedig az igazgatási tagokra nézve a cikkben fölhozottakat illeti, ajánljuk: érdeklődjék cikkíró ur, hogy mily nagy mértékben érvényesül Debreczen és a hajdu városok előnyére a befolyás a debreczen—hajdunánási vasutnál. Igaz, hogy a pénz nem volt sohasem nagylelkű és önfeláldozó. De a vasut az egyetlen vállalat, amelynel a törke érdeke azonos a közönségével. Minden vasutnak legfőbb érdeke a forgalom fejlesztése, ezt pedig csak úgy érheti el, ha minél jobban kiszolgálja az utazó- és szállító közönséget. A delegáló igazgatási tagoktól függ, hogy mennyire töltik be a hivatásukat.

Hogy a társasági székhely kérdése Debreczen javára oldassék meg, az csak Debreczenben mulik; kösse ki föltétlenül.

Az a találó megjegyzése a cikkíró urnak, hogy a pénz soha sem volt nagylelkű és önfeláldozó, önkénytelenül is azt a kérdést veti felszínre; vajjon nem épen a cikkíró ur tendenciáját fogják-e ezzel a váddal illetni?

A cikkíró ur által kivánt magatartás azt eredményezné, hogy Debreczen közönsége szűk vagyoni helyzetben lévő községek áldozatkészségével ingyen jutna oly vasutához, amelynek legtöbb előnyét Debreczen fogja látni.

Ha a város közönségének magatartásából oly tendenciára lehet következtetni, akkor senki ne vegye rossz néven, ha a vasutalapítók tanulnak a cikkíró úrtól és a külön illetek engedélyeztetésével a díjolszóbbodás egy részét elvonják Debreczentől és ily módon igyekeznek azt a hiányt pótolni, amit a számitásba vett hozzájárulás nélkülözése idéz elő.

Évtizedek óta, talán mióta a vasut egyáltalán jár Magyarországon, sürgéit a Debreczen s Nagyvárad közötti vasutat; hatalmas és nagytekintélyű közvélemény alakult ki mellette; mit gondol cikkíró ur, nem fog-e ő rajta is beteljesedni, hogy „volentem dicuntur fata, nolentem trahuntur”. A nagyvárad—debreczeni vasut ügye imáron megérett, a valószínűsághoz közel áll, vajjon célszerű-e s eredményes lehet-e az ügy sorsának kerekébe most kapaszkozni?

De meg aztán a debreczen—derecske—nagyvárat vasut folytatása Székelyhidig, mit a cikkíró ur Debreczen életbevágó kérdésnek jelez, vajjon nem könnyebben jö-e létre, ha a debreczen—derecske—nagyvárat vasut megerősödik a nagyvárad irány jövedelmével?

Bizony a nagyléta—székelyhidi vasut kiépülését is a nagyváradí vasut fogja előmozdítani, épügy a cikkíró ur által említett többi vasutakét is, hisz tudvalevő, hogy mennél több a vasut, annál több újabb és újabb összeköttetésre nyílik alkalom.

Megnyugtathatja a cikkíró ur lelkiismeretét; az új vasut a meglévő kereskedelmi összeköttetéseket fejleszteni, újakat létesíteni s azonkívül újabb vasutakra is alapot fog nyújtani.

Ismételjük, a mi szemünk előtt nem annyira a közbeeső községek, vagy azoknak a két végpont felé irányuló forgalma lebeg, noha közvetlenül azok fogják is élvezni a vasut hasznát és áldását legelőbb, — hanem Debreczen és Nagyvárad városának egymással való forgalma, illetve a városok mögött fekvő őstermelésükkel egymásra utalt, egymást kiegészítő vidék (a Hajduságnak és Belényes vidékének) kölcsönös csere forgalma.

Gondoljunk csak arra, hogy mily könnyen, olcsón és gyorsan láthatja el a Nagyvárad mögötti hegyes vidék Debreczen és környékét kövel és fával, az elsőrendű szükségletek ezen legnagyobb tömegben felhasználni anyagával s viszont mily értékmelével hasznosíthatók az alföldi termények, ha olcsón lehet szállítani oly vidékre, ahol eddig a terményeknek piacuk nem volt.

Szóval nemcsak a ma kicsival ellátott helyi forgalomra számíthatunk, hanem arra, hogy a szállítási díjak olcsóbbodása folytán a vasut maga fog magának forgalmat, még pedig igen nagy forgalmat teremteni. Ezen feltételekben nem kisebb tekintélyre hivatkozhatunk, mint Széchenyi Istvádnra, ki 1848-ban az országos rendekhez benyújtott közlekedésügyi javaslatának 58-ik lapján a Debreczen—nagyváradí vasutat a létesítendő vonalak között jelölte ki, azon vonalak között, melyek ma már mind régen forgalomban állanak s amelyek közül ez maradt a legutolsóinak.

Dr. Okolicsányi Zoltán.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda-vállalatának 1907. évi zárószámadása.

Törvényhatósági bizottsági közgyűlésünk egyik legbölcsebb határozatát akkor hozta, midőn a városi nyomdát külön kezelésbe helyezte. Ezen iparvállalat a felügyelőbizottság gondos vezetése és Keresztessy István ügyvezető gondos, szakavatott és lelkiismeretes munkája nyomán oly szép üzleti eredményt ért el, hogy ebből jövőre való fejlődésére

biztosan következtethetünk. Alább közölt évi jelentés valóban beszélt számok, melyek a vállalat életképességét igazolják. A felügyelőbizottság évi jelentése egész terjedelmében így hangzik:

Tekintetes városi Tanács!

Debrezen szab. kir. városi könyvnyomda-vállalatának az 1907. évi harmadik zárószámadását és évi jelentésünket tisztelettel a következőkben terjesztjük elő:

Az 1907. év befejezője volt azon három évi átmeneti időszaknak, amelyre a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ősi nyomdánkat ideiglenesen külön kezelésbe helyezte azon szándékkal, hogy meggyőződjék arról, hogy vajjon a vállalat saját erejéből fenn tudja-e magát tartani és hogy mint jövedelmező és életképes vállalat továbbra is üzembelen hagyassék.

Az 1905., 1906. és 1907. évi zárószámadások adataiból feltétlenül megállapítható a könyvnyomda-vállalat életképessége és jövedelmezősége. Megállapítható, hogy bár a felügyelő-bizottság a dolog természetéből kifolyólag a felszerelések értékéből igen nagy összegű, 15,000 K-t tevő leírásokat eszközölt, mégis kerekén 80,000 K-val emelkedett a könyvnyomda-vállalat értéke, amely fényes eredmény kizárólag a vállalat belső erejéből állott elő. — A törvényhatósági bizottsági közgyűlés ezen eredmény alapján az 1907-ik év folyamán alkotott újabb szabályrendelettel Debrezen szab. kir. városi könyvnyomda-vállalatát véglegesen külön kezelésbe helyezte, mint Debrezen szab. kir. városi önálló iparvállalatát, amely amellet, hogy hivatásának minden tekintetben megfelel, egyuttal olyan jövedelmező vállalat is, amely Debrezen szab. kir. városi nyomdai szükségleteit önköltségi árban fedezi. Emellet az új szabályrendelet rendelkezései alapján ezentul a házipénztár szükségleteinek a fedezését is elő fogja segíteni az által, hogy a tiszta jövedelem felerészre a ránk következő 1908. évtől kezdve a házipénztárba lesz beszolgáltatandó.

Az 1907. évben Debrezen szab. kir. városi könyvnyomda-vállalata felügyelő-bizottságának szabályrendeletünk 7. §-a értelmében hivatalból és a törvényhatósági bizottsági közgyűlés által megválasztott tagjai voltak:

Vecsey Imre főjegyző, elnök.

Oláh Károly tanácsnok, alelnök.

Dávidházy Kálmán,

Ifj. Schwarz Vilmos és } választott tagok.

Szávay Gyula

Dr. Dóczy Emil városi alügyész, mint beosztott jogi tanácsadó.

Ember Lajos üzletvezető és

Keresztessy István h. üzletvezető.

Ember Lajos üzletvezető az 1907. év február 12-én beteg lett s betegsége miatt 1907. jun. 30-án, 20 évi pontos, lelkiismeretes, odaadó és eredményes munkásság után nyugdíjaztatott. Debrezen szab. kir. városi könyvnyomda-vállalatának nagyarányú fellendülése, a kor színvonalára felemelése s fentartása körül Ember Lajos üzletvezetőnek igen nagy érdemei vannak s nyugdíjaztatását egy

munkás és kötelességtudó élet alkonyán joggal kérhette.

Az 1907. évi február 12-én a felügyelőbizottság javaslatára a városi Tanács Keresztessy István helyettes üzletvezetőt bízta meg az üzlet vezetésével s ugyanakkor könyvvezetőül Nagy Sándor városi számtisztelt alkalmazta ideiglenesen addig, amíg az új szabályrendelet alapján az üzletvezetői és könyvvezetői állások véglegesen betöltetnek.

A felügyelő-bizottság az 1907. évben 16 ülést tartott s azonkívül a felügyelő-bizottság tagjai az ellenőrzés és felügyelet gyakorlása végett soronként megjelentek a nyomda helyiségében s személyesen győződtek meg a vállalat helyes vezetéséről és működéséről. Az 1907. év folyamán Debrezen szab. kir. városi könyvnyomda-vállalatának ügymenete, üzletmenete és forgalma zavarlatlan volt. Az üzleti forgalom annyira emelkedett, hogy a helyiségek bővítése elkerülhetlenné vált. A forgalom emelkedését, a megrendelő közönség bizalmát, az üzletvezetés helyességét s a vállalat életrevalóságát az alábbi adatok igazolják:

1905-ben 2419 megrendelésre készült 118,399 K 35 f. 1906-ban 2707 megrendelésre készült 138,017 K 34 f. 1907-ben 3147 megrendelésre készült 186,281 K 24 f. értékű nyomtatvány, tehát ugy a megrendelők száma, mint az elkészített munkák értéke évről-évre megfelelő arányban emelkedik. A könyvnyomda-vállalat fokozatos fejlődése, forgalmának emelkedése mindaddig várható, amíg a vállalat termékeivel kiállítás, olcsóság és gyorsaság tekintetében nemcsak a vidéki, hanem a fővárosi nyomdákkal is fel tudja venni a versenyt.

A 186,181 K 24 f. üzleti forgalom még nagyobb lenne abban az esetben, ha több megrendelő a nyomtatványok elkészítéséhez szükséges papírokat nem maga adná. A 186,281 K 24 f. üzleti forgalomból magánosok részére készült 160,242 K 34 f. értékű nyomtatvány. Debrezen szab. kir. város részére pedig 21,656 K 48 f. értékű nyomtatvány, amelynek értékét kétszeresen meghaladja az ez évben elért tiszta nyereség. Ezenkívül részben közgyűlési, részben tanácsi határozatok alapján készült 4382 K 42 f. értékű ingyenes nyomtatvány.

Az 1907. évi december hó 31-ik napján megjelent leltározásnál a felügyelő-bizottság részéről Dávidházy Kálmán, ifj. Schwarz Vilmos és Szávay Gyula, a városi Tanács, illetve szalmavédség részéről Roncsik Lajos főszámvéző vett részt.

Az évi mérleg 45,000 K tiszta nyereséget mutat, amely nyereség az 1906. évi 30,000 K nyereségnél 15,000 koronával több.

A 45,000 K tiszta nyereség felosztására szabályrendeletünk 5., 8., 9. és 18. §-ában foglalt rendelkezései alapján a következő javaslatot tesszük:

1. Jutalékra fordítandó 20% ... .. 9,000 K
2. Kétes követelések tartalék-alapjához csatolandó ... .. 2,000 K
3. Rendkívüli tartalékalaphoz csatolandó ... .. 2,000 K
4. Rendes tartalékalaphoz csatolandó ... .. 32,000 K

Összesen: 45,000 K

A kétes követelések tartalékalapja ekként 5000 K-ra, a rendkívüli tartalékalap 4000 K-ra, a szabályrendelet 18. §-ának rendelkezéseibe képest a nyomda fejlesztése céljából létesítendő rendes tartalékalap pedig 80,000 K-ra növekedett.

Tisztelettel kérjük a tekintetes városi Tanácsot, hogy zárószámadásunkat és évi jelentésünket tudomásul venni, helybenhagyni s azt a tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjeszteni méltóztatásék.

Kelt Debreczen szab. kir. város könyvnyomdávállalata felügyelőbizottságának 1908. évi január hó 8-ik napján tartott üléséből.

Vecsey Imre,
bizottsági elnök.

Oláh Károly,
bizottsági alelnök.

Dr. Dóczy Emil,
ügyész.

Felügyelő-bizottsági tagok:

Szávay Gyula, Ifj. Schwarz Vilmos, Dávidházy Kálmán,
Keresztessy István, Nagy Sándor,
bírelvezető, könyvvizető.

Mérlegszám. Vagyon. Pénztári készlet 2897 K 57 f; Debreczeni első takarékpénztárban 17,000 K; letét 200 K; felszerelés 98,000 K; adósok 55,418 K 44 f; árukészlet 28,052 K 76 f. Összesen: 201,568 K 77 f. — *Teher.* Debreczen szab. kir. város tőke 100,000 K; tartalékalap 48,000 K; rendkívüli tartalékalap 2000 K; kétes adósok tartaléka 3000 K; hitelezők 3568 K 77 f; *nyereség* 45,000 K, összesen 201,568 K 77 f.

A törvényhatóságok és az általános választói jog.

A múlt év végén lezajlott vármegyei törvényhatósági bizottsági tagválasztások sok vármegyében nagy meglepedéseket okoztak a vármegye közönségének.

Az ugynevezett középbirtokos- és lateinersztályból való jelöltek tömegesen buktak ki a bizottságból és helyettük az ugynevezett kismemberek, egyszerű földmivesgazdák, az istenadta népből való szántóvető emberek jutottak be a vármegye sorsát intéző törvényhatósági bizottságba.

Ez a jelenség ugylátszik már az általános választójogért való küzdelem első és nem kiesinylendő eredménye.

A választóközönség már ez alkalommal igen nagy érdeklődést tanusított a törvényhatósági bizottsági tagválasztások iránt és sokkal nagyobb mérvben gyakorolta szavazati jogát, mint előzött.

Már most, ha a mai korlátolt választási jog alapján, a régi census alapján is oly nagy változások idézett elő ez a választás a törvényhatóságokban, mennyivel nagyobb változások lesznek az új választási törvény következtében, mely a nép legszélesebb, legalsóbb rétegeit is belevonja a politikai jogok gyakorlásába.

Ugyanis a törvényhatósági bizottsági tagok választásában az 1886. évi XXI-ik törvénycikk 23-ik §-a f) pontja értelmében ugyanazok vesznek részt, ugyanazoknak van szavazati joga, akik az országgyűlési képviselői választói jegyzékbe fel vannak véve, kik tehát a képviselőválasztásoknál szavazhatnak.

Már most az új választási törvény következtében nem csupán az az eset állhat elő, hogy a képviselőházba bejut, — mondjuk 30-40 nemzetközi szocialista és ugyanannyi nemzetiségi képviselő, — hanem az új választói törvény következtében beáll az eset is, hogy a nemzetközi szocialisták és a nemzetiségek tért foglalnak a vármegyei törvényhatóságokban, s ott — az ország néhány tucat vármegyéjének legalább is — domináló szerepet fognak vinni.

Ez pedig, szerintünk, a magyar nemzeti állam javára semmiképen se fog szolgálni.

Ha a szociáldemokraták kifejeztelen a magyar nemzeti állam megerősítésének, a magyar faj szellemi, anyagi, kulturális előhaladásának, az ezerszandós magyar haza nagygyűjtésének zászlóvivői volnának, ha jelszavuk „a haza minden előtt”, — ha énekük „Isten áld meg a magyart” és „Hazádnak rendületlenül” — volna, ha továbbá a nemzetiségek velünk, magyarokkal vállvetve dolgoznának a közös, az egységes magyar haza javán, amellet azlán a tulajdon nyelvüket, kulturájukat is fejlesztenék, — hát akkor nem volna nemzeti veszedelem az ő tőrfoglalásuk a vármegyei törvényhatóságokban is.

De ha az új választási törvény a haza, a magyar nemzeti állam ellenségei tömegesen begíti ugy a törvényhozás házába, mint a vármegyék székházába, akkor beláthatatlan veszedelmek zudulnak a magyarságra s a magyar hazára.

Azért azt az általános választói törvényt úgy kell megcsnálni, hogy választói jogot csak azok nyerjenek, akik jó magyarok, aka hazának hű gyermekei, akik nemcsak érzületben, de nyelvben is magyaroknak vallják magukat.

Azért ily feltétellel a jó magyar munkások százazrei juthatnak és jutnak is politikai jogok élvezetéhez.

Saját sirját ásná meg az az állam, mely nemzeti jellegéről lemondana, mely azt a fundamentumot, amelyen fölépült és törtóriai hivatását eddig a sors retentő csapásai között is betöltötte, — azt a törtóriai fundamentumot divatos jelszavak, modern eszméiramlatok, üres teóriák kedvéért egyszerűen félredobná és rázkódtatásoknak tenné ki a nemzetet, annak jövendő sorsát homokra építené.

Legyen az általános választói jog, melynek gyakorlása lehet titkos is, azon föltételekhez köve, hogy szavazati jogot nyer minden 24 éves, feddhetetlen életű, magyarul írni és beszélni tudó állampolgár.

A választókerületek beosztása, új kikerekítése azután az említettök föltételek figyelembevételével történjék, hogy a törvényhatósági bizottsági és egyuttal országgyűlési képviselőválasztók ezen jogaikat a magyar állameszme, a magyar haza javára gyakorolhassák, hogy tulnyomó többségben legyenek a választók között azok, kiknek szive az ezérvés magyar haza iránt való szeretettől, hűségétől doboz.

Országos érdekek kívánják azt, hogy a vármegyék bizottságaiban az új választási törvény alapján helyt foglaló új bizottsági tagok semmi-

féle nemzetközi, avagy nemzetiségi politikai törekvésekkel szaturálva ne legyenek, hanem a magyar nemzeti politika céljait szolgálják a vármegye zöld asztalánál is.

S talán még nagyobb veszedelem volna az új, ugynevezett népparlamentbe jutó nemzetközi és nemzetiségi képviselők térfoglalásánál az, ha a nemzetközi szocializmus és a nemzetiségi politika a vármegyékben, a vármegyei törvényhatóságai bizottságokban jutna domináló pozícióhoz.

Az új választási törvény megalkotóinak jel-szava azért ez a régi törvény, ez az egyetlen, nagy parancsolat legyen:

A haza minden előtt!

Jánossy Gábor.

A szervező bizottságból.

A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság f. hó 17-ikén ülést tartott *Wesprémy Zoltán* főispán elnöklésével. Az ülésen jelen voltak: Kovács József polgármester, Vecsey Imre főjegyző, Magoss György dr. tiszti főügyész, Király Gyula tanácsnok, Ronszik Lajos főszámvevő, Aczél Géza főmérnök, Tüdös Kálmán dr. főorvos, Márton Imre, Szilágyi Imre, Somogyi Pál és Fejér Ferenc dr. bizottsági tagok, továbbá Koncz Ákos tb. tanácsnok, Tóth Emil dr. aljegyző és Komlóssy Pál dr. fogalmazó, a bizottság jegyzője.

A főispán üdvözlőlvén a bizottságot és a közegészségügy szervezetének tárgyalásához kezdett hozzá. Erre vonatkozólag az albizottság egy egész külön javaslatot terjesztett be. A tiszti főorvos hatáskörének megállapításánál hosszas vitára adott alkalmat az a kérdés, hogy a főorvos szakközöge-e a főkapitánynak.

Tüdös Kálmán dr. hivatkozik a törvényre, amely csak annyit ír elő, hogy a főorvos a polgármesternek, a tanácsnak és a közgyűlésnek egészségügyi szakközöge. E szakaszban nyíltan ki van mondva, hogy a főorvosnak mily fórumok rendelkezhetnek. A főkapitány egészségügyi szakközögei a kerületi- és rendőr orvosok. Az állás súlyát, tekintélyét csökkenti az, ha a főorvos a főkapitány közögevé süllyeszti.

Kovács József polgármester a közegészségügy érdekében valóán tartja, hogy a főkapitány a főorvos egészségügyi szakvéleményét kikérhesse és ha jónak látja, rendelkezéseket adhatson ki számára.

Fejér Ferenc hivatkozik más városok szabályrendeleteire, ahol a főorvos szintén a főkapitány szakközöge.

Aczél Géza elegendőnek tartja, hogy a kerületi és rendőr orvosok legyenek alárendelve a főkapitánynak.

Somogyi Pál indítványozza, hogy a szakaszt úgy szövegezzék, hogy a főorvos a polgármesternek, tanácsnak és a közgyűlésnek szakközöge. A bizottság az indítványt elfogadta. Ezután a kerületi és rendőr orvosok teendőit állapították meg.

Ennek végeztével a bizottság a levéltári szervezet tárgyalására tért át. A közlevéltár címet törölték. Ehelyett levéltári hivatal lesz. A közlevéltáros címet is törlik, helyette főlevéltáros lesz. Eltörlik továbbá a levéltári legéd-állást, de helyette levéltárnokot alkalmaznak, akinek diplomával kell bírnia.

Ezután a szakbizottságok szervezetét, jogkörét állapította meg a bizottság. Eközben szóba került, hogy a szakbizottságokban az előadó tanácsnokoknak legyen-e szavazati joguk vagy sem. Vecsey Imre kívánja, hogy a bizottságokban a referáló tanácsnokoknak is legyen szavazati joguk. Aczél Géza ezt feleslegesnek tartja, mivel a tanácsnokoknak a közgyűléseken ugyanis van szavazati joguk. A bizottság a régi állapot fentartása mellett foglal állást.

A bizottságok szervezésénél Aczél Géza főmérnök indítványozza, hogy egy közlekedésügyi bizottságot létesítsenek, amelynek feladatává a közlekedés ügyeket tegyék. A bizottság a javaslatot elfogadta. Az albizottság indítványozza, hogy közlelemzési bizottságot is létesítsenek. A bizottság a javaslatot elfogadta s megbizta *Tüdös Kálmán* főorvost és *Körner Adolf* tanácsnokot, hogy a közlelemzési bizottságra vonatkozó szakaszokat szövegezzék meg.

A bizottsági ülésekről elmaradó bizottsági tagokra nézve a szabályrendelet tervezet kimondja, hogy három ülésről igazolatlanul elmaradó bizottsági tag, ki elmaradását nem igazolja, automaticé elveszti bizottsági tagságát.

Márton Imre módosító indítványt tesz, hogy három ülésről igazolatlanul elmaradó bizottsági tag bizottsági állását a közgyűlés vonhassa csak vissza. A közgyűlés adja a mandátumot, tehát egyedül a közgyűlés vonhatja azt vissza.

Fejér Ferenc oly módosítást ajánl, hogy ha a bizottság s elnökének felhívására sem igazolja elmaradását az elmaradó bizottsági tag, akkor bizottsági tagságát elveszti.

Szilágyi Imre kihagyná az egész szakaszt.

Aczél Géza különbséget óhajt tenni azon bizottsági tagok között, kiket a közgyűlés választ és kiket a főispán nevez ki. Utóbbiak három igazolatlan elmaradás után automaticé veszítik el bizottsági tagságukat, míg az előbbieket tagsága felett a közgyűlés határozzon.

A bizottság hosszas vita után úgy határozott, hogy az egész szakaszt kihagyja.

Ezután a bizottság a tárgyalást félbeszakította s folytatását, melyen a fizetésrendezés ügye kerül sorra, a jövő hét hétfőjére tűzte ki.

Hirek.

— Elhunyt bizottsági tag. Egy derék debreczeni polgár haláláról vetünk a következők gyászjelentést: „A legmelyebb fájdalom lesújtó érzetével tudatjuk a felelhetetlen nagypapa, szerető testvér, sógor, após, nagybács és áldott emlékü ró jorokon néhai polgár *Jámor István* városi és ev. ref. egyházi bizottsági tagnak folyó hó 16-án reggel 8 órakor, életének 79-ik évében, hosszas szenvedés után történt csendes elhunytát. Kedves halottunk földi részét folyó hó 18-án d. u. 3 órakor fognak a Garai-utca 28-ik számú házukól a ref. egyház szertartása szerint, a Nagytemplomban tartandó gyászszertartás után a hatvan-utcai temetőbe örök nyugalomra helyezni. Végtesztességétre rokonainkat ismerőseinket és a n. é. közönséget szomorodott szívvel meghívjuk. Debreczen, 1908 márc. 16-án. Bánatos unokája *Szabó István*. Egyetlen testvére *Juliana* férjével *Mérfoldi Alajos* és gyermekei: *Gyula* neveléssel *Miklós* Erzsébettel, *Irma* férjével *Machala Lajos*sal és gyermekei: *Iréna*, *Irma* és *Károly*. Veje *Szabó Lajos*. Közeli rokona polgár *Kiss József* neveléssel *Végh Zsuzsán*nal és gyermekei. Unokatestvére özv. *Varga István* néveléssel *Jámor Sára* és gyermekei. Számos közeli és távoli rokonok nevében is. Áldás és béke lengjen drága hamvai felett!”

— **Köszönetnyilvánítás.** A Petőfi-dalkör f. hó 15-én tartott jubileári ünnepi estélye alkalmából a március 15 iki alapra a következők voltak szívesek felülízeni: Komlóssy Arthur tisztelbeli elnök, Márton Imre függetlenségi és 48-as párt elnöke, Debreczeni közzgazdasági bank r.-t. és N. K. I. 10—10 korona, — dr. Varga Lajos elnök, Szabó Kálmán és dr. Bakonyi Samu országgyűlési képviselők 20—20 korona, — Bálint Sámuelné 25 korona, özv. Vértessy Lajosné 6 korona, Jeney Sz. Miklós, Dóczy Gedeon, dr. Kőrössy Kálmán és Komlóssy Albert 5—5 korona, Jóg Ferenc, Tikos Imre és dr. Kardos Lajos 3—3 korona, Alföldi Gábor, Eles József, Horogh Györgyné, Ulrich Jenő, dr. Tóth Emil és Herczeg János 2—2 korona, Krausz Lajos, Pásti Ferencné, özv. Szabó Gyuláné, Czeizsig Lajos és Kronovszky Marika 1—1 korona, — együtt 177 korona, melyet hozzáadva a már eddig között 444 koronához, az adományok összege kitesz 621 koronát. — Fogadják a nemcs szívi adományozók egyenként és összesen hálás köszönetemet, Debreczen, 1908 március 17. Tisztelettel: **Márton Gyula**, a Petőfi-dalkör pénziármoka. (Piac-u. 9.) — Pénziármokunk fentebbi köszönetnyilvánításához a magunk részéről is csatlakozunk, őszinte köszönetet mondunk e helyen Zsigmondny Anna urbornak, szándékulatunk közkedvelt művésznőjének az általa oly gyönyörűen elnekeltek szép magyar dalokért, — Kun Károly II. éves teológus urnak, a főiskolai nemcs tanuló ifjúság ez idő szerint legkitűnőbb szónokának az általa elszával Petőfi- és más költeményekért s végül Csönka Zsigmond máv. tisztviselő, volt dalköri őstag urnak az általa sajátkezűleg faragott domborművű Petőfi arckép ajándékozásáért. **A Petőfi-dalkör elnöksége.**

— A városi népkönyha bezárása. A debreczeni jótékony nőegylet által vezetett városi népkönyha utolsó ebédjét f. hónap 16-án adta a szegényeknek. A városi tanács a bezáráshoz Koncz Ákos tb. tanácsnokot küldte ki, míg a nőegylet részéről megjelentek: Veressné Szatmáry Teréz elnök, Weszprémy Zoltánné alelnök, Szele György igazgató, Somogyi Pálné, Sass Béláné, Koncz Ákosné, Czegély Iona, P. Nagy Zoltánné, Szallás Ferencné, Vértési Lajosné, dr. Rotschnek Jenőné v. tagok. Koncz Ákos tb. tanácsnok a tanács köszönetét fejezte ki a nőegyletnek a népkönyha gondos vezetéséért, mely lelkiismeretes vezetés lehetővé tette, hogy a szeretet asztalát ezer és ezer szegény vehette igénybe három hónapon keresztül, a legszigorubb idői időben. A nőegylet nevében Koncz György igazgató beszélt, ékes szavakban mondott köszönetet a városi tanácsnak a népkönyhára hozott határozataíért, megemlítve az elnök urasszony is a választmányi tagok fáradszhatatlan meleg érdeklődését a népkönyha vezetésé körül.

Meghivás.

A „Debreczeni Tisztviselők Önszégélyőz-Egyesülete mint Szövetkezet” Debreczenben

XXVIII. Évi Rendes Közgyűlését

1908. évi március hó 29-én, délelőtt 11 órakor

a „Jogász és Tisztviselői Kör”-nek gyfő Degenfeld-tér 12. sz. alatt levő helyiségében tartja, melyre az egyesült t. g. j. al. sz. te ettel meghívatauk.

Tárgysorozat.

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére 2 részvényes tag megválasztása.
2. Az igazgatóság jelentése az egyesület 1907. évi működéséről; az 1907. évi mérleg és a felügyelő-bizottsági jelentés bemutatása, határozat a felmentvény megadása tárgyában.
3. A mérlegben kimutatott eredmény felosztására vonatkozó igazgatósági indítvány tárgyalása.
4. Az alapszabályok értelmében a közgyűlés előtt 3 nappal az igazgatóságnál írásban beadott indítványok tárgyalása.
5. Alapszabály szerint 7 kilépő igazgatósági rendes tagsági és 7 igazgatósági póttagsági helynek választás utján való betöltése.
6. A felügyelő-bizottságnak 1 évre való megalkatása.

Megjegyzés. 1. A mérleg, vesztés és a nyereségszámla a szükséges mellékletekkel folyó évi március hó 27-ől kezdve az egyesület hivatalos helyiségében közzsémlekre ki van téve. — 2. A közgyűlésen a szavazat — alapszabályaink 16. §. IV. alapján — személyesen vagy megbízott által gyakorolható. — 3. Egyesületbe belépni kívánókat közgyűlésünk alkalmával szívesen fogadjuk és alapszabályunk jegyzőjére a tisztviselőik és az önszégélyőz elvécé tekintettel egy a tisztviselőket, mint a honoráriumot fel is kérjük.

Az igazgatóság.

Mérleg.

Vagyon.		Teher.	
Pénzkészlet a pénzt.	997-76	Alaptőke	26,781-46
a „Takarék és hitelintézet”-nél	1263-46	Tőke-tartalék	3860-09
a „Debreczeni első tak.-pénztár”-nál	810—	ennek 4% kamata 1907-ről	154-40
Kiadott kölcsönök: hosszú előlegek	25,487-07	Fel nem vett osztalék 5% az 1907. évi hasznóból	70-25
rövid	4042-58	Beruházás tartalék	97-06
ruha	1287-25	Kétes követel. tart. Alapok: segélyalap	166-46
sorsjegy	53—	ennek 4% kamata	6-66
Perköltségek: előlegezett perkölts.	81-38	Kövesdy J. segélyteljesen levira.	34-90
Felszerelések: Kétes követelések: behajtás alatt levő követelések	2103-54	alap kamata	34-90
Értékpapírok: az „Orsz. tisztviselő bank részvénye.”	400—	5% a tiszta hasznóból	70-25
Biztosítási díj előleg	65-46	Kövesdy J. segélyteljesen levira.	810—
		Márka-jegy-alap	30-66
		kifizetetlen igazgat. költség	614-32
		Eredmény: áth. 1906. évről	8-22
		1907. évi nyereség	1264-53
	36,596-50		36,596-50

Debreczen, 1907 december 31-én.

Bárdos Géza, főkönyvelő, **Oláh Károly,** igazgató, **Nyilassy Károly,** titkár.

Pápay János, pénztáros, **Kliss Sándor,** könyvelő.

Felügyelő-bizottság:

Csath Zsigmond, Handel Vilmos, Tikos József, Vetéssy Béla.

1039. szám.
1908.

Versenytagyalási hirdetés.

Az alulírott m. kir. dohánygyári igazgatóság az üzemében 1908. évi május hó 1-től 1911. évi április hó 30-ig terjedő időtartam alatt szükségelendő mintegy 116.000 drb. beföldli származású puhafadeszka és 36.000 drb. puhafaléc szállítására nyilvános írásbeli versenytagyalást hirdet.

A puhafadeszka és lécek mennyisége, mérete és minőségének közelebbi ismertetése a „Részletes feltételek”-ben foglaltatik.

Az invenként egy koronás bélyeggel ellátott és szabályszerűen kiállított ajánlatok lepecsételt borítékban „Ajánlat az 1039. számú versenytagyalási hirdetésben kiírt deszkákra és lécekre” címmel legkésőbb 1908. évi április hó 21-én d. e. 10 óráig alulírott igazgatóságához közvetlenül vagy posta útján nyújtandók be, amikor a nyilvános versenytagyalás meg fog tartatni.

A versenytagyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

A bántapénz az egyévi szállítási összérték 5% készpénzben, vagy állami letétre alkalmas érték-papírokban a versenytagyalási hirdetés számára való hivatkozással valamely m. kir. adóhivatalnál vagy a budapesti m. kir. állampénztárnál legkésőbb a versenytagyalást megelőző napig letendő és az erről szóló nyugta a zárt ajánlatához csatolandó.

Egyéb tudnivalók az ezen hirdetés kiegészítő részét képező „Részletes feltételek”-ben és az „Általános szerződési feltételek”-ben foglaltatnak, amelyek az ajánlat mintájával és a kötendő szerződés

tervezetével együtt az alulírott igazgatóságnál díjtalanul rendelkezésre állanak.

Az ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy a „Részletes feltételek”-ben, az „Általános-szerződési feltételek”-ben, nemkülönbén a szerződés tervezetben foglaltakat ismeri és magát azoknak aláveti.

Az ezen hirdetésben kitett feltételektől elterelő, valamint azon szállított ajánlati, kiket a kormány vagy az illető miniszter a közszállítások elnyeréséről kőzérdek szempontjából kivonandóknak nyilvánított, vagy oly szállított ajánlati, kik a legközelebbi elmúlt 3 év alatt teljesített szállítások alkalmával megbízhatatlannak mutatkoztak, továbbá az elkésletlen beérkezett vagy láviralati uton tett ajánlatok, vagy oly ajánlatok, melyekhez a letett bánatpénzről szóló nyugta csatolva nem lett, figyelembe nem vétetnek.

Debreczen, 1908 év március hó 12-én.

M. kir. dohányári igazgatóság.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Március 15 Debreczenben.

(Március 15. napjának országos nemzeti ünnepé nyilvánítása a törvényhozási által. Debreczen városa már évekkel ezelőtt megette városi ünnepé. A polgárság, a főiskolai nemes tanuló ifjuság és a dalegyletek, különösen a Petőfi dalkör ünneprendezéséi s utóbbinak dalesztályai. A fővárosi lapok következetes halgatása Debreczenről ilyes alkalmakkor. — Helybeli tudósítások.)

Március 15-diké, a szabadság hajnalhasadásának napját, a magyar nemzet szívében már 60 év óta ünnepnappá emelte. Mikor Bánffy Dezső az április 11-ikét ünnepnappá tette, a magyar nép akkor is március 15-ikét iktatta a maga törvénykönyvébe, melynek lapjai a szívébe, a lelkebe vannak bekötve. Mikor a darabontválg legjobban ulti orgáidit Debreczenben, akkor is felmenté fölvel nyíltan követeltük, hogy március 15 országos törvény által nyilvánítassék a magyar nemzet ünnepeül. Pedig Debreczen már jóval megelőzte az országot és a törvényhozást. Mert itt évekkel ezelőtt már határozata ment, hogy a Nagytemplom harangjai e két napon, március 15-ikén és október 6-án változtatják ércnyelvének zúgását. S mi törvénybeiktatás nélkül is megértjük e két nap jelentőségét.

Ősi szokás, hogy március idusát a reformátusok főiskolájának nemes tanuló ifjusága, a kebelében fennálló Igrégibb egylet, a magyar irodalmi önképző társulat által rendezett ünnepegekkel ulti meg, melynek keretében az öreg honvédek, a hazafias polgárságot és a dalegesületeket is belvonják. — A Petőfi dalkör pedig, mióta csak fennáll, e napon mint par excellence Petőfi napján külön kis programmal áldoz a halhatatlan költő és szabadsághős emlékének az ős Kollégium lépcsőházában álló szobor előtt a főiskolai ifjusággal közösen, dicsőítővén dallal és szónoklatokkal Petőfit s a dalkör mindannyiszor koszorú helyez a szobor talapzatára Most is így történt. Délután 2 órakor a Talpra magyar! riadója után Vetzianer Sándor önképzőegyleti elnök méltatta a nap jelentőségét ünnepi beszédjében; Nagy Ferenc szavalt, dr. Varga Lajos elnök pedig lelkes szavakkal tette le a Petőfi dalkör koszorúját. — Még a Máv. gépjavító munkásai is megkoszorúzták kiünőszi onoklat kíséretében a szobrot s azt követőleg a nappali ünnepegek a főiskola udvarán és a városháza előtt nyertek befejezést.

Este 8 órakor kezdetét vette a „Petőfi dalkör” jubiláris esteje az Arany-Bika szálloda dísztermében, melynek rendezését a 10 év óta e téren fáradhatatlan elnök — mint aktív elnökösködésének utolsó ténykedését még magának tartotta fenn. A páholyok és a bankettszerűleg terített asztalok, nemkülönbén az emelvény előtti széksorok, sőt a díszterem csarnokai is zsufolási tömve voltak, amidőn a program a Magyar zenekar nyitányával vette kezdetét. Majd dr. Varga Lajos, a délelőtt megválasztott új elnök tartotta megnyitó beszédét,

utána a dalkör énekelte a jelégét és a Talpra magyar!-t. Ezt Kun Károly hittanhalgató, a főiskolai ifjuság legjobb szónoka követte Petőfi „Bilincs” című versének és több szép költeménynek elszavalásával. A dalkör „Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos” refrainú megható dala után Zsigmondi Anna, szintársulatunk bájos énekesnője lépett a pódiumra, festői magyar viseletben, — fején ékesen állott a gyönyögs pártá. Első dalai Petőfi: „Te vagy, te vagy barna kis leány” és „A virágnak megtitlani nem lehet” kezdetűek voltak; a második részt Balázs Kálmán örképszeg szerzeménye az Ujvárosi nóta képezte Alföldi Béla átírásában, melynek szövegét Komlóssy Arthur a dalkör örökös tiszteletbeli elnöke jogszákorában írta. A sűrűen felhangzó tapsokra még egy szép dallal pótolta meg előadását a kedves művésznő, kit remek nemzeti szín szalagos viráglanttal tüntettek ki tiszteöl. A műsort a dalkör népdalokkal fejezte be.

— A program szerint most társas vacsora következett. Az asztalfőn a volt és új elnök ulti nejeikkel, továbbá Kovács József polgármester, Szabó Kálmán és Bakonyi Samu dr. örképzőülési képviselőt, Vecsey Imre főjegyző, Vég Gula főkapitány, Szávay Gula kamarai főtitkár, a Petőfi-társaság tagja, dr. Kőrösi Kálmán, Konce Ákos th. tanácsnok, Jeney Miklós kerületi kapitány, Varju János piarista tanár, dr. Kardos Albert a Csokonai-kör titkára, Bárdos Géza keresk. társ. főtitkár, Herczeg János tanítótestületi elnök, Novák Sándor róm. kath. tanár, dr. Tóth Emil városi jegyző, Borus Béla alelnök, Hamar László, Márton Gula, Komlóssy Miklós, Gaszner Géza, Szűcs Kálmán, Bodnár Géza, Ulrich Jenő, Trux Miklós, Martinek Ferenc, Konce Dezső, Lévy Gula, Ottovay Jenő; azután Dóczy Gedeon, Tikos Imre, Horkay Lajos, Tóth András, Csoska Zsigmond és számos társadalomk nérfiai közül, — kikhez járultak a helybeli aranyifjuság összes tagjai — és a szebbnél-szebb asszonyok és leányok, kiknek nevsórat a lapok már többszörösbbe közölték. — A társasvacsora folyamán avatták fel az e alkalomra készített Petőfi-serleget. Komlóssy Arthur tiszteletbeli elnök állott fel szólaára. Az ő tiszteit képezte — s ezt fenntartotta számára a tőle búcsút vevő dalegylet, — hogy elsőnek ulti az ezüst billikomet Petőfi Sándor dicső emlékezetére! Így van megírva az alapító oklevélben is, melynek szövege a serleg oldalaira van bevésve, hogy a dalkör elnöke minden március 15-dikén köteles a serleggel kezében a halhatatlan költő emlékezetét felidézni s a serleget az ő dicső emlékezetére kiüríteni! S e feladatunk Komlóssy derakans megfelelt, tartalmas beszédben méltatván Petőfit és párhuzamot vonva a Csokonai- és Petőfi-kultusz között, mely kettőnek művelése nemcsak nem ellentétes egymással, de még egymást kiegészíti, egymáshoz magasztosítja a sziveket, lelkeket stb. Sűrű éjlenek és tapsok között itta ki a szónok a serleg tartalmát, mely tokaji nektár volt. Ezután dr. Varga Lajos a vendégekről, polgármester és képviselőkről, egyletek kiküldötöiteiről emelt poharat s étette a-közreműködő Zsigmondi Anna művésznőt és Kún Károlyt az ifjú szónokot. Varju János a két elnököt, Novák Sándor az öreg vendéket étette. Jeney Miklós — Komlóssy Arthurt és nejét, mint zászlóányát, dr. Bakonyi Samu — Thaly Kálmán üdvözlétét is tolmácsolván — az új elnök nejét étette. Marjai Géza az ifjuság nevében a hölgyekért s a két jelen levő művésznő Zsigmondi Anna és László Arankánt értett pohárt. Frankovszky ügyvédjelölt a Petőfi dalkör működő tagjaira s a karmesterre emelt poharat. Főlovlásták Dóczy József dalköltőnek sürgönyét is, ki a dalkört 10 éves jubileuma- és serlegfelavatása alkalmából Nagy-Károlyból üdvözölte. A vacsora befejezése után kezdetét vette a tánc, mely a legnagyobb kedvvel és buzgalommal folyt a Magyariai muzsikája mellett hajnali 5 óráig s nem egy ifjunak, meg egy szép leánynak maradtak e* báléj emlékei erősen bevésőde szívében! A jubiláris dalesztály egy érkölcsig, mint anyagilag fényesen sikerült. Egyik legmaradandóbb becsei emléke azonban mégis csak az a jubiláris emlékkönyvecske marad, melyre Hamar László a Petőfi dalkör szines tollú titkára, a dalegylet 10 éves történetét megírta.

Helybeli lapjaink még csak hoztak tudósításokat március 15-nek városunkban lefoylásáról, de a fővárosi lapok mélyen halgatnak Debreczenről, mert hiszen rósszat most nem lehet írni!